

3.4 Açıklamalar

3.4.1 Finansal Raporlama Esasları

TCMB, yasal defterlerini vergi mevzuatına ve 1211 sayılı TCMB Kanunu'na, yasal finansal tablolarını 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)'na ve 1211 sayılı TCMB Kanunu'na uygun olarak hazırlamaktadır.

Muhasebenin dönemsellik, tam açıklama, ihtiyatlılık, sosyal sorumluluk, kişilik, işletmenin sürekliliği, parayla ölçülme, maliyet esası, tarafsızlık ve belgelendirme, tutarlılık, özün önceliği ve önemlilik ilkeleri, finansal olayların kaydedilmesi ve ölçülmesinde TCMB muhasebe uygulamalarının temel dayanağını oluşturmaktadır.

TCMB'nin gerçekleştirdiği işlemler işlem tarihindeki kurlar üzerinden Türk lirasına çevrilmektedir. Finansal tabloların hazırlanması sırasında, yabancı para cinsinden kayıtlara geçirilmiş olan varlık ve yükümlülük hesapları raporlama tarihindeki cari döviz ve efektif alış kurları esas alınarak Türk lirasına çevrilmektedir.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 61. maddesi gereğince, Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin ve uluslararası piyasalarda altın fiyatlarının değişmesi nedeniyle TCMB'nin aktifindeki ve pasifindeki dövizlerin, efektiflerin ve yabancı para cinsinden diğer varlık ve yükümlülükler ile altınların değerlendirilmesi sonucu oluşan değerlendirme farkları ayrı bir hesapta izlenir. Bu değerlendirme farklarının ortalama maliyet yöntemine göre hesaplanan gerçekleşmiş tutarları kâr/zarar hesaplarına aktarılır. Ortalama maliyet sisteminde uygulanan dönem aralıkları Banka tarafından alınan karar doğrultusunda belirlenir ve ileriye dönük olarak uygulanır.

30 Aralık 2023 tarih ve 32415 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 555 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği gereğince mali bilanço enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş olup, 31 Aralık 2023 tarihli finansal tablolar hazırlanırken enflasyon düzeltmesi yapılmamıştır.

Finansal tablolar, Türk lirası cinsinden ifade edilmektedir.

3.4.1.1 Altın Rezervi

TCMB altın rezervleri, TCMB kasasında, yurt dışı bankalarda ve BİST nezdinde tutulan uluslararası standartta olan ve uluslararası standartta olmayan altınlardan oluşmaktadır.

TCMB, altın rezervlerinin yönetimine ilişkin olarak, doğrudan alım ve satım işlemleri, altın muhafaza hesapları, vadeli altın depo işlemleri, altın karşılığı döviz ve döviz karşılığı altın swapları, yurt içinde bankalarla yapılan altın karşılığı swap işlemleri, lokasyon swapları, fiziki altın nakil işlemleri ve benzeri işlemleri yapabilmektedir.

Zorunlu karşılık tesisi için bankalar tarafından yatırılan altınlar yurt dışı bankalar ve BİST nezdinde takip edilmektedir.

Altın, alım tarihinde geçerli fiyatlar üzerinden kayda alınmakta ve izleyen dönemlerde Gerçeğe Uygun Değer (GUD) ile değerlendirilmektedir. GUD, Londra Altın Borsasında açıklanan son gün saat 10.30'da kote edilen altın fiyatı ve 1 ons altın = 31,1035 gram esas alınarak hesaplanmakta, bu değerleri üzerinden günlük olarak Türk lirasına çevrilerek bilançoda gösterilmektedir. Altının fiyat ve kur farkı değişiminden kaynaklanan GUD değişiklikleri gerçekleşmemiş kazanç ya da kayıp olarak 1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 61. maddesi gereğince "Değerleme Hesabı"nda takip edilmektedir.

3.4.1.2 Finansal Varlıklar ve Yükümlülükler

a) GUD Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar

Likidite yönetimi ve rezerv yönetimi amacıyla tutulan Türk lirası ve yabancı para menkul kıymetler, GUD farkı kâr/zarara yansıtılan finansal varlıklardır.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun açık piyasa işlemleri ile ilgili 52. maddesine ve altın ve dövizle ilgili işlemlere ilişkin 53. maddesine dayanılarak, TCMB'nin kendi nam ve hesabına satın aldığı menkul kıymetler bu grupta sınıflandırılmaktadır. GUD farkı kâr/zarara yansıtılan finansal varlıklar, kayda alınmalarının ardından ay sonları itibarıyla GUD'ları ile değerlemeye tâbi tutulmakta ve oluşan kazanç ve kayıplar, kâr/zarar hesaplarına intikal ettirilmektedir. Bu finansal varlıkların elde etme maliyeti ile GUD'ları arasındaki değer farkları, bilançoda "3. Yurt Dışı Bankalar" ve "5. Menkul Kıymetler" kalemlerine yansıtılmaktadır.

GUD, BİST'te aynı gün valörlü işlemler için oluşan ağırlıklı ortalama fiyat, bu fiyatların bulunmaması durumunda ise, ilgili menkul kıymetlerin TCMB'nin Resmi Gazete'de günlük olarak açıkladığı fiyatları üzerinden hesaplanmaktadır. Yabancı para menkul kıymetler, ay sonları itibarıyla ilgili uluslararası piyasalarda oluşan kapanış fiyatları üzerinden hesaplanan GUD'ları ile değerlendirilmektedir.

GUD farkı kâr/zarara yansıtılan finansal varlıkların elde tutulması esnasında kazanılan faizler, faiz gelirleri içerisinde gösterilmektedir.

b) Krediler

TCMB tarafından verilen krediler, kredi tutarının karşı tarafa transferi ile kayıtlara yansıtılmaktadır. Krediler etkin faiz yöntemi kullanılarak iskonto edilmiş maliyeti üzerinden gösterilir. Etkin faiz yöntemi; finansal varlığın itfa edilmiş maliyet ile değerlendirilmesi ve ilgili faiz gelirinin ilişkili olduğu döneme dağıtılması yöntemidir. Etkin faiz oranı; finansal aracın beklenen ömrü boyunca veya uygun olması durumunda daha kısa bir zaman dilimi süresince tahsil edilecek tahmini nakit toplamını, ilgili finansal varlığın tam olarak net bugünkü değerine indirgeyen orandır.

c) İştirakler

İlk olarak alış maliyetleri ile kaydedilmektedir. Kayda alınmalarını takip eden dönemlerde GUD'u, piyasa fiyatları veya diğer değerlendirme yöntemleri kullanılarak belirlenmektedir. GUD değişiklikleri sebebiyle oluşan gerçekleşmemiş kazanç ve kayıplar, "10. Diğer Pasifler" kaleminde takip edilmektedir. İştiraklere ilişkin temettüleri, temettü alma hakkının kesinleştiği dönemde kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

d) Geri Satım Vaadiyle Alım İşlemleri

Türk lirası cinsinden menkul kıymetlerin geri satım vaadiyle alım işlemleri TCMB'nin yürüttüğü açık piyasa işlemleri çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Geri satım vaadiyle alım işlemleri, teminat karşılığı verilen kredi şeklinde muhasebeleştirilmektedir. Nakit alacaklar, işlem tarihinde verilen tutar kadar, aktifte "6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar / 6.1 Açık Piyasa İşlemleri" kaleminde gösterilirken, teminat olarak alınan menkul kıymetler nazım hesaplarda takip edilmektedir. Bankalardan alınacak faizler etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede işlemten doğan faiz geliri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

e) Finansal Varlıklarda Değer Düşüklüğü

GUD farkı kâr/zarara yansıtılanlar dışındaki finansal varlıklar için beklenen kredi değer düşüklüğü modeli uygulanmaktadır. Beklenen kredi zararının hesaplanmasında kredi derecelendirme kuruluşlarının her yıl yayınladıkları geçiş matrisi verileri kullanılmaktadır. Temerrüt halinde kayıp oranı için Basel düzenlemelerinde önerilen yüzde 45 oranı temel alınmaktadır. Temerrüt tutarı, temerrüt olasılığı ve temerrüt halinde kayıp oranı kullanılarak beklenen kredi zararı hesaplanmaktadır.

f) Finansal Varlıkların Bilanço Dışı Bırakılması

TCMB, finansal varlığa ait nakit akışlarına ilişkin sözleşmeden doğan haklarının süresinin dolması veya ilgili finansal varlığı ve bu varlığın mülkiyetinden doğan tüm riskleri ve kazanımları başka bir tarafa devretmesi durumunda söz konusu varlığı bilanço dışı bırakmaktadır.

g) GUD Farkı Kâr/Zarara Yansıtılan Finansal Yükümlülükler

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 52. maddesi gereğince, para politikası hedeflerine uygun olarak para arzının ve ekonominin likiditesinin etkin bir şekilde düzenlenmesi amacıyla, açık piyasa işlemleri çerçevesinde TCMB'nin kendi nam ve hesabına, ikincil piyasada alınıp satılabilen ve vadeli 91 günü aşmayan likidite senetleri ihraçları bu grupta sınıflandırılmaktadır. TCMB, likidite senetlerini ihraç tutarı üzerinden muhasebeleştirmekte, ay sonları itibarıyla TCMB'nin Resmi Gazete'de günlük olarak açıkladığı fiyatlar üzerinden GUD'u ile göstermektedir. İhraç tutarı ile GUD'u arasındaki farklar ay sonları itibarıyla kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır. Bilanço tarihi itibarıyla TCMB'nin likidite senedi ihracı bulunmamaktadır.

h) Diğer Finansal Yükümlülükler

Diğer finansal yükümlülükler etkin faiz oranı üzerinden hesaplanan faiz gideri ile birlikte itfa edilmiş maliyet bedeli esas alınarak muhasebeleştirilmektedir.

i) Geri Alım Vaadiyle Satım İşlemleri

Geri alım vaadiyle satım işlemleri, teminat karşılığı alınan mevduat şeklinde muhasebeleştirilmektedir. Teminat olarak verilen menkul kıymetler bilançonun aktifinde "5. Menkul Kıymetler" içerisinde gösterilirken, nakit borçlar, işlem tarihinde alınan tutar kadar, pasifte "2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar/ 2.1 Açık Piyasa İşlemleri" başlığı altında takip edilmektedir. Bankalara ödenecek faiz etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede işlem için ödenen faiz gideri, kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

j) Depo İşlemleri

i. TL Depo Karşılığı Döviz Depo İşlemleri

Verilen döviz depo bilançonun aktifinde "7. Yurt İçi Bankalar" kaleminde, alınan TL depo bilançonun pasifinde "2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar/ 2.4 Diğer" kaleminde takip edilmektedir. Döviz depolarından tahsil edilecek faiz ve TL depolara ödenecek faiz, etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede işlemden doğan faiz geliri ve işlem için ödenen faiz gideri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

ii. Karşılıklı Depo İşlemleri

Alınan döviz depo bilançonun pasifinde "3. Mevduat/ 3.2 Bankacılık Sektörü Mevduatı/ 3.2.1 Yurt İçi Bankalar/ 3.2.1.1 Nakit" kaleminde, verilen TL depo bilançonun aktifinde "6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar/ 6.3 Diğer" kaleminde takip edilmektedir. TL depolardan tahsil edilecek faiz, etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede işlemden doğan faiz geliri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

k) TL Uzlaşmalı Vadeli Döviz İşlemleri

Valör tarihinde döviz satış taahhüdü ile TL alacaklar nazım hesaplarda muhasebeleştirilmekte, ay sonlarında GUD artışları/ azalışları bilançoda "16. Diğer Aktifler / 16.4 Diğer" / "10. Diğer Pasifler/ 10.4 Diğer" kalemlerinde takip edilmekte, vadede işlemden doğan kur farkına ilişkin TL ödemeleri/tahsilatları kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır. BİST VİOP nezdinde TL uzlaşmalı vadeli döviz işlemlerinde ise, sözleşmelerin değer artış ve azalışları günlük olarak kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

l) Para Takası İşlemleri

i. Ülke Para Takası İşlemleri

Para takası anlaşmasına konu olan YP borçlar ve TL alacaklar valör tarihinde nazım hesaplarda muhasebeleştirilmekte, bilançonun aktifinde "3. Yurt Dışı Bankalar / 3.3 Diğer" ve pasifinde "3. Mevduat/ 3.2 Bankacılık Sektörü Mevduatı / 3.2.2 Yurt Dışı Bankalar" kalemlerinde takip edilmektedir. Para takası anlaşması çerçevesinde yapılan kullanımlardan tahsil edilecek ve ödenecek faiz etkin faiz yöntemi kullanılarak ay sonlarında tahakkuk ettirilmektedir. Vadede tahsil edilen/ödenen faiz kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

ii. Banka Para Takası İşlemleri

TCMB ve BİST nezdinde yapılan para takası işlemlerinin valör tarihinde ilgili kıymetlerin (TL, döviz, altın) alışı/satışı gerçekleştirilmektedir. Valör tarihinde alış/satış taahhüdü ile borçlar/alacaklar nazım hesaplarda muhasebeleştirilmektedir. Ay sonlarında GUD artışları/azalışları bilançoda "16. Diğer Aktifler / 16.4 Diğer" / "10. Diğer Pasifler / 10.4 Diğer" ve kâr/zarar tablosunda faiz gelirleri kalemlerinde takip edilmektedir. GUD artışları/azalışlarına ilişkin faiz dışı değerlendirme etkileri, para takası işlemlerine konu varlıkların değerlendirilmesi sonucu oluşan gerçekleşmemiş gelir veya giderlerin bilanço içinde yer alan değerlendirme etkileri ile beraber bilançoda "16. Diğer Aktifler / 16.4 Diğer" / "10. Diğer Pasifler / 10.4 Diğer" kalemlerinde, GUD artışları/azalışlarının faiz bileşenlerine ilişkin tutarlar kâr/zarar tablosunda takip edilmekte olup, vadede işlemden doğan faiz gelir/giderine ilişkin tutarlar kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

m) Kur Korumalı Mevduat İşlemleri

i. Döviz Dönüşümlü Kur Korumalı Mevduat İşlemleri

Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşüm işlemleri ile alınan kıymetler (döviz, altın) valör tarihinde ilgili hesaplara aktarılmak üzere "7. Yurt İçi Bankalar" kaleminde muhasebeleştirilmektedir. Ay sonlarında, Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşüm işlemleri kapsamında ödenecek kur farklarının GUD'u bilançoda "16. Diğer Aktifler/16.4 Diğer" / "10. Diğer Pasifler/ 10.4 Diğer" kalemlerinde karşılıklı takip edilmekte, vadede işlemden doğan kur farkı gideri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

ii. TL Dönüşümlü Kur Korumalı Mevduat İşlemleri

14 Temmuz 2023 tarihli ve 7456 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesiyle Bankamıza devredilen kur korumalı mevduat işlemlerine ilişkin kur farklarının GUD'u bilançoda "16. Diğer Aktifler / 16.4 Diğer" / "10. Diğer Pasifler/ 10.4 Diğer" kalemlerinde karşılıklı takip edilmekte, vadede işlemden doğan kur farkı gideri kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır.

3.4.1.3 Gelirler ve Giderler

a) Faiz Geliri/Gideri

Dönemsellik ilkesinin gereği olarak henüz vadesi gelmemiş alacaklar ve borçlara ait faizler için ay sonlarında gelir ve gider reeskontları, vadesi gelen ancak tahsilatı veya ödemesi bir sonraki dönemde yapılacaklar için ise gelir ve gider tahakkukları yapılmaktadır.

b) Komisyon ve Hizmet Geliri/Gideri

TCMB'nin ticari bankalar, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile muhtelif kişi ve kuruluşlarla olan işlemlerinden dolayı ödediği ya da tahsil ettiği komisyon ve hizmet geliri ve gideri, tahsil edildiği veya ödendiği dönemde gelir veya gider olarak muhasebeleştirilmektedir. Tahsilatı veya ödenmesi bir sonraki dönemde gerçekleşecekler için gelir veya gider tahakkukları yapılmaktadır.

c) Faiz Dışı Gelir/Gider

GUD farkı kâr/zarara yansıtılan finansal varlıkların elde etme maliyetleri ile GUD'ları arasındaki fark, TL uzlaşmalı döviz işlemleri kur farkı gelir/ giderleri, kur korumalı mevduat işlemlerinin kur farkı gideri, altın ve yabancı para alım satım gelir/giderleri ile genel giderler bu kalem altında takip edilmektedir. Altın ve yabancı para alım satım gelir/giderlerinin hesaplanmasında ortalama maliyet yöntemi kullanılmaktadır. Para takası işlemlerinden doğan faiz gelir/gideri ortalama maliyete dahil edilmektedir. Peşin ödenen giderler dönemsellik ilkesi gereğince aylık giderleştirilmektedir.

3.4.1.4 Duran Varlıklar

Duran varlıklar, arsalar, binalar ve bina maliyetine giren ilave harcamalar ile demirbaşlar ve yazılım ürünlerinden oluşmaktadır. TCMB bilançosundaki arsalar maliyet değerleri üzerinden, binalar, demirbaşlar ve yazılımlar ise amortismanları ile netleştirilmiş değerleri üzerinden bilançoda gösterilmektedir. Duran varlıkların elden çıkarılması sonucunda satış bedeli ile varlığın netleştirilmiş değeri arasındaki fark, gelir veya gider olarak kâr/zarar tablosuna yansıtılmaktadır. Arsalar dışındaki duran varlıkların amortismanları VUK Genel Tebliğlerinde yer alan faydalı ömürleri dikkate alınarak, kıst amortisman yöntemine göre hesaplanmaktadır.

3.4.1.5 Tedavüldeki Banknotlar

1211 sayılı TCMB Kanunu ile Türkiye'de banknot ihraç etme yetkisi sadece TCMB'ye verilmiştir. Tedavüle çıkarılan banknot miktarı TCMB bilançosunda "1. Tedavüldeki Banknotlar" kaleminde gösterilmektedir. TCMB, tedavülde bulunan banknotları gerekli gördüğü zaman yeni banknotlarla değiştirebilmektedir. Tedavüldeki banknotlar, finansal tablolarda banknotların nominal değerleriyle gösterilmektedir.

TCMB'nin banknot matbaasında üretilen yarı mamul banknot stokları "16. Diğer Aktifler" kalemi altında maliyet bedeli ile izlenmektedir. Banknotlar ile ilgili harcamalar aktifleştirilmekte ve banknotlar TCMB'nin yedek deposuna aktarıldığında giderleştirilmektedir. Mamul ve yarı mamul maliyetleri; doğrudan maliyetler ile amortisman gideri, personel gideri, banknot taşıma gideri ve diğer üretim giderleri gibi genel giderleri içermektedir.

3.4.1.6 Karşılıklar

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 59. maddesine göre, TCMB'nin yıllık gayri sâfi kârından ertesi yıllara has işlemler dolayısıyla meydana gelebilecek muayyen riskleri karşılamak üzere Banka Meclisince uygun görülebilecek tutarlarda provizyonlar ayrılabilir.

3.4.1.7 Çalışanlara Sağlanan Faydalar

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı, emeklilik veya işten ayrılma durumunda ödenmektedir. Ödenecek tutar, mensubun unvanı ve hizmet yılına göre ilgili kanunlarda belirtilen esaslara göre hesaplanmaktadır.

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı yükümlülüğü, tüm çalışanların emeklilikleri dolayısıyla ileride doğması beklenen yükümlülük tutarlarının net bugünkü değerine göre hesaplanmakta ve finansal tablolara yansıtılmaktadır.

3.4.1.8 Vergiler

a) Ödenecek Vergiler

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 1. maddesi gereğince "anonim şirket" olarak kurulan TCMB, kurumlar vergisi mükellefidir. TCMB, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesine göre ücretler, serbest meslek işleri dolayısıyla yapılan ödemeler, mevduat faizleri vs. üzerinden, ayrıca 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun (KVK) 30. maddesine göre dar mükellefiyete tabi kurumlara yapılan gayrimenkul sermaye iratları, serbest meslek kazançları ve anılan maddede belirtilen diğer kazançlar dolayısıyla yapılan ödemeler üzerinden tevkifat yapmakla sorumludur.

TCMB, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) mükellefidir.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 61. maddesi kapsamındaki varlık ve yükümlülüklerden TCMB lehine oluşan gerçekleşmemiş değerlendirme farkları, değerlemenin yapıldığı dönem kazancına dâhil edilmemekte ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gelir olarak dikkate alınmamaktadır. TCMB aleyhine oluşan gerçekleşmemiş değerlendirme farkları da değerlemenin yapıldığı dönem kazancından düşülmemekte ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınmamaktadır.

Repo-ters repo gelirleri üzerinden kesilen ve geçici vergiden mahsubu yapılan vergi tutarları ile ödenmiş olan geçici vergi tutarları bilançoda "16. Diğer Aktifler / 16.4 Diğer" kaleminde izlenmektedir.

Cari döneme ait kurumlar vergisi, kâr/zarar tablosuna gider olarak yansıtılmaktadır. Vergi işlemlerine ilişkin düzeltmeler cari dönemde işlem tarihleri esas alınarak gerçekleştirilmektedir.

Kurumlar vergisinin tespitinde, takip eden yıllarda kâr elde edilmesi halinde 5520 sayılı KVK'nın 9. maddesinin 1-a bendi uygulanır.

b) Ertelenmiş Vergi

Ertelenmiş vergi yükümlülüğü veya varlığı, varlıkların ve yükümlülüklerin finansal tablolarda gösterilen tutarları ile TCMB Kanunu ve Vergi Kanunlarına göre tutulan defter kayıtları arasındaki geçici farkların vergi etkisinden kaynaklanmaktadır. Ertelenmiş vergi varlığı bilançonun aktifinde, ertelenmiş vergi yükümlülüğü bilançonun pasifinde gösterilmektedir.

Cari döneme ait vergi, ilgili dönemin kurumlar vergisi ile ertelenmiş vergideki değişimi içermektedir.

TCMB Kanunu 61. madde gereği kurumlar vergisi matrahına konu olmayan "Değerleme Hesabı" üzerinden ertelenmiş vergi hesaplanmamaktadır.

555 sıra no.lu VUK Genel Tebliği uyarınca enflasyona göre düzeltilmiş duran varlıklar amortismanları ile finansal tablolarda sunulan düzeltilmemiş amortismanlar arasındaki geçici farklardan Ertelenmiş vergi varlığı hesaplanmıştır.

31.12.2023 itibarıyla 2023 zararı üzerinden ertelenmiş vergi varlığı kayıtlara alınmamıştır. Bu hakkın kullanım süresi 2028 yılında sona erecektir.

3.4.1.9 Karşılaştırmalı Bilgiler ve Önceki Dönem Finansal Tablolarının Düzeltilmesi

Finansal durumun karşılaştırılabilmesine imkân vermek üzere, TCMB'nin cari ve önceki dönem finansal tabloları birlikte sunulmaktadır. Cari dönem finansal tablolarının sunumu ile uygunluk sağlanması açısından önceki dönem finansal tabloları gerekli görüldüğünde yeniden sınıflandırılmakta ve önemli farklılıklar açıklanmaktadır.

3.4.1.10 Saklama İşlemleri

Çeşitli kişi ve kuruluşlara ait emanete alınan varlıklar, saklama amacıyla elde tutulduklarından nazım hesaplarda izlenmektedir.

3.4.2 Finansal Tablo Kalemlerine İlişkin Açıklamalar

3.4.2.1 Altın

Altın mevcudu, 726.375.977 safi gram karşılığı 1.417.869.831.864 TL tutarında uluslararası standartta olan ve 2.832.327 safi gram karşılığı 5.528.640.444 TL tutarında uluslararası standartta olmayan altınlardan oluşmaktadır. Uluslararası standartta olan altınların bir kısmı TCMB'ye ait olup, bir kısmı ise zorunlu karşılık tesisi ve serbest altın deposu olarak veren bankalara ve Hazine'ye aittir. Söz konusu altınlar, TCMB kasalarında, BİST ve BoE nezdinde muhafaza edilmektedir.

Tablo 3.4.2.1.1: Altın

	2023		2022	
	Safi Gram	TL	Safi Gram	TL
Uluslararası Standartta Olan Altın	726.375.977	1.417.869.831.864	786.813.979	857.249.027.684
TCMB malı altın	524.066.221	1.022.965.665.246	562.985.627	613.383.714.216
BoE nezdinde	108.084.060	210.977.693.494	160.540.787	174.912.288.115
TCMB nezdinde	34.015.936	66.398.354.905	34.015.936	37.061.019.618
BİST nezdinde	381.966.224	745.589.616.847	368.428.904	401.410.406.482
Bankalar zorunlu karşılık altını	108.851.502	212.475.722.650	157.466.518	171.562.813.043
BoE nezdinde	42.531.602	83.020.745.255	54.016.306	58.851.808.892
BİST nezdinde	66.319.900	129.454.977.395	103.450.212	112.711.004.151
Bankalar Serbest Altın Deposu	43.347.921	84.614.182.874	16.251.501	17.706.324.744
BİST nezdinde	43.347.921	84.614.182.874	16.251.501	17.706.324.744
Hazine Altını	50.110.333	97.814.261.094	50.110.333	54.596.175.681
BİST nezdinde	50.110.333	97.814.261.094	50.110.333	54.596.175.681
Uluslararası Standartta Olmayan Altın	2.832.327	5.528.640.444	2.832.327	3.085.875.430
TCMB malı altın	2.832.218	5.528.426.742	2.832.218	3.085.756.149
Koleksiyon (TCMB malı)	109	213.703	109	119.281

Not: Altın, 1 ons altın = 31,1035 gram esas alınarak, 2.062,40 USD/Ons fiyatı (31 Aralık 2022: 1.812,35) ve 31 Aralık 2023 tarihli ABD doları döviz alış kuru olan 29,4382 TL (31 Aralık 2022: 18,6983 TL) kullanılarak değerlendirilmiştir. Buna göre 1 safi gram altın fiyatı = $(2.062,40 \times 29,4382) / 31,1035 = 1.951,98$ TL olarak gerçekleşmiştir.

Uluslararası standartta olan altınlar, TCMB tarafından yabancı para rezervlerinin bir parçası olarak tutulmakta ve toplam yabancı para rezervlerinin yüzde 34,19'unu (31 Aralık 2022: yüzde 35,56) oluşturmaktadır.

Zorunlu karşılık tesisi için bankalar tarafından yatırılan 108.851.502 safi gram karşılığı 212.475.722.650 TL, serbest altın deposu olarak yatırılan 43.347.921 safi gram karşılığı 84.614.182.874 TL tutarındaki altınlar ile 50.110.333 safi gram karşılığı 97.814.261.094 TL Hazine altını bu kalemde takip edilmektedir.

Uluslararası standartta olmayan altınlar TCMB'ye ait olup, tamamı TCMB kasalarında muhafaza edilmektedir. Söz konusu altınlar, bilançonun aktifinde "16. Diğer Aktifler" kaleminin altında takip edilmektedir.

3.4.2.2 Yabancı Para Banknotlar

31 Aralık 2023 itibarıyla TCMB şubelerinin kasalarında bulunan yabancı para banknotların TL karşılığı 103.684.060.153 TL'dir.

Tablo 3.4.2.2.1: Yabancı Para Banknotlar

	2023	2022
Yabancı para banknotlar	103.684.060.153	179.560.203.956

3.4.2.3 Yurt Dışı Bankalar

Döviz rezervlerinin büyük bir bölümünü oluşturan ve bilançonun aktifinde yer alan "3. Yurt Dışı Bankalar" kalemi, GUD'u ile izlenen YP menkul kıymetler, yabancı bankalardaki depo hesapları ve cari hesaplardan oluşmaktadır.

Tablo 3.4.2.3.1: Yurt Dışı Bankalar (Aktif)

	2023		2022	
	TL	ABD Doları Karşılığı	TL	ABD Doları Karşılığı
YP menkul kıymetler	104.784.379.766	3.559.469.661	120.149.710.311	6.425.702.353
Mevduat	453.568.530.466	15.407.481.791	164.704.488.211	8.808.527.418
Diğer	2.062.902.114.603	70.075.687.868	1.086.280.046.680	58.095.123.443
Vadesiz mevduat	1.844.608.041.395	62.660.354.281	948.708.803.497	50.737.703.615
SDR holding hesabı	218.294.073.208	7.415.333.587	137.571.031.947	7.357.408.532
Diğer	-	-	211.236	11.297
TOPLAM	2.621.255.024.835	89.042.639.320	1.371.134.245.202	73.329.353.214

Bilançonun pasifinde yer alan "4. Yurt Dışı Bankalar" kaleminin 31 Aralık 2023 ve 31 Aralık 2022 itibarıyla bakiyeleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3.4.2.3.2: Yurt Dışı Bankalar (Pasif)

	2023		2022	
	TL	ABD Doları Karşılığı	TL	ABD Doları Karşılığı
Nakit	611.960.020.912	20.787.956.496	165.822.661.550	8.868.328.220
Altın	58.559.334.305	1.989.229.447	-	-
TOPLAM	670.519.355.217	22.777.185.943	165.822.661.550	8.868.328.220

3.4.2.4 IMF Üyeliğinden Doğan Bakiyeler

Türkiye'nin IMF üyeliğinden doğan mali ilişkiler çerçevesinde, ülke kotasının altın ve yabancı para olarak ödenen kısmı bilançonun aktifinde yer alan "4. Rezerv Dilimi Pozisyonu" ve pasifinde yer alan "5. Rezerv Dilimi İmkânı" kalemlerinde takip edilmektedir. 112.889.638 SDR olan bu tutarın 37.750.000 SDR'lik kısmı altın olarak ödenmiştir. Türkiye'nin IMF kotası 18 Şubat 2016 tarihinde 4.658 milyon SDR olmuştur.

Tablo 3.4.2.4.1: IMF Üyeliğinden Doğan Bakiyeler

	2023		2022	
	TL	SDR	TL	SDR
Aktif				
Rezerv dilimi pozisyonu	4.472.360.078	112.889.638	2.816.499.238	112.775.000
SDR tahsisatı nedeniyle Hazine yükümlülüğü	219.335.649.316	5.536.388.310	138.268.529.848	5.536.388.310
Pasif				
Rezerv dilimi imkânı	4.472.360.078	112.889.638	2.816.499.238	112.775.000
SDR tahsisatı	219.335.649.316	5.536.388.310	138.268.529.848	5.536.388.310

IMF tarafından ülkemize tahsis edilmiş ve T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığınca kullanılmış olan 112.307.000 SDR, 2009 yılında tahsis edilen toplam 959.022.729 SDR tutarındaki Genel ve Özel SDR Tahsisatı ve 2021 yılında tahsis edilen 4.465.058.581 SDR tutarındaki Genel SDR Tahsisatı aktifte "10. SDR Tahsisatı Nedeniyle Hazine Yükümlülüğü", pasifte ise "6. SDR Tahsisatı" kalemlerinde izlenmektedir.

3.4.2.5 Menkul Kıymetler

Menkul kıymetlerin 31 Aralık 2023 itibarıyla GUD'u 159.913.235.806 TL'dir.

Tablo 3.4.2.5.1: Menkul Kıymetler

	2023		2022	
	Maliyet	GUD	Maliyet	GUD
Hazine tarafından ihraç edilen devlet tahvilleri, hazine bonoları	196.640.588.979	159.312.133.196	118.678.543.187	150.709.204.277
Hazine tarafından ihraç edilen kira sertifikaları	701.331.100	601.102.610	310.742.200	342.653.190
TOPLAM	197.341.920.079	159.913.235.806	118.989.285.387	151.051.857.467

3.4.2.6 Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar ve Borçlar

Bilançonun aktifinde yer alan ve TCMB'nin nakit alacaklarını gösteren "6. Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar" kalemi, 31 Aralık 2023 itibarıyla 9.443.643.254 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu kaleme yansıtılan gelir reeskontları, geri satım vaadiyle alım işlemleri için 19.175.145 TL (31 Aralık 2022: 100.591.396 TL); Bankalararası Para Piyasası İşlemleri için 10.011.308 TL (31 Aralık 2022: 25.156.345 TL); Karşılıklı Depo İşlemleri için ise 117.940.808 TL'dir (31 Aralık 2022: 29.618.887 TL).

Bilançonun pasifinde yer alan ve TCMB'nin nakit borçlarını gösteren "2. Para Politikası İşlemlerinden Borçlar" kalemi 370.846.639.719 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu kaleme yansıtılan gider reeskontları, geri alım vaadiyle satım işlemleri için 399.880 TL (31 Aralık 2022: 164.367), Bankalararası Para Piyasası İşlemleri için 2.652.109.839 TL (31 Aralık 2022: 6.417.415 TL)'dir.

Tablo 3.4.2.6.1: Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar/Borçlar

	2023	2022
Aktif		
Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar	9.443.643.254	190.308.403.210
Açık piyasa işlemleri	3.519.175.138	146.055.498.620
Bankalararası para piyasası işlemleri	1.510.011.308	37.713.248.703
Diğer	4.414.456.808	6.539.655.887
Pasif		
Para Politikası İşlemlerinden Borçlar	370.846.639.719	15.809.981.782
Açık piyasa işlemleri	119.129.880	400.164.367
Bankalararası para piyasası işlemleri	370.727.509.839	15.409.817.415
Para Politikası İşlemlerinden Alacaklar (Net)	-361.402.996.465	174.498.421.428

3.4.2.7 Yurt İçi Bankalar

"7. Yurt İçi Bankalar" kaleminde TCMB tarafı döviz depo işlemleri, karşılıklı döviz depo işlemleri, TL depoları karşılığı döviz depo işlemleri ve valör tarihinde ilgili hesaplara aktarılmak üzere Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşüm işlemleri gösterilmekte olup, 31 Aralık 2023 itibarıyla bakiyesi 4.058.291.397 TL'dir (31 Aralık 2022: 3.802.185.901 TL).

Tablo 3.4.2.7.1: Yurt İçi Bankalar

	2023	2022
Türk Lirası Mevduat ve Katılma Hesaplarına Dönüşüm İşlemleri	4.058.291.397	3.802.185.901
TOPLAM	4.058.291.397	3.802.185.901

3.4.2.8 Krediler ve Takipteki Alacaklar

İç krediler reeskonta kabul edilen yabancı para üzerinden düzenlenmiş senetler karşılığında bankalara kullanılan, 850.470.000 ABD doları (31 Aralık 2022: 1.746.638.000 ABD doları), 1.324.020.000 Euro (31 Aralık 2022: 2.318.163.872 Euro), 705.374.506 Çin yuanı (31 Aralık 2022: 183.263.388 Çin yuanı), 136.680.954 BAE dirhemi (31 Aralık 2022: 15.614.926) karşılığı 72.161.192.326 TL (31 Aralık 2022: 79.441.835.810 TL) ve Türk lirası üzerinden düzenlenmiş senetler karşılığında bankalara kullanılan 334.000.944.390 TL (31 Aralık 2022: 168.160.734.998 TL) tutarındaki kredilerden ve 85.055.921.832 TL (31 Aralık 2022: 28.722.726.793 TL) tutarındaki yatırım taahhütlü avans kredisinden oluşmaktadır. İç kredilerin 31 Aralık 2023 itibarıyla bakiyesi reeskontlar dahil 445.174.833.315 TL (31 Aralık 2022: 263.252.471.497 TL) olarak gerçekleşmiştir.

Dış krediler, Sudan Merkez Bankasına kullanılan krediden oluşmaktadır. Sudan Merkez Bankası ile TCMB arasında imzalanan bankacılık anlaşması uyarınca kullanılan bu kredinin bakiyesi 9.061.417 ABD doları (31 Aralık 2022: 9.061.417 ABD doları) olup, karşılığı 266.751.796 TL (31 Aralık 2022: 169.433.087 TL)'dir.

Tablo 3.4.2.8.1: Krediler ve Takipteki Alacaklar

	2023	2022
İç krediler	445.174.833.315	263.252.471.497
Dış krediler	266.751.796	169.433.087
Takipteki alacaklar (Net)		
Takipteki alacaklar	47.018.242.554	29.711.062.730
Takipteki alacaklar karşılığı	-47.018.242.554	-29.711.062.730
TOPLAM	445.441.585.111	263.421.904.584

Not: Irak Merkez Bankasından olan kredi alacağına yıl içinde 8.213.361 ABD doları (31 Aralık 2022: 8.168.526 ABD doları) karşılığı 198.605.130 TL (31 Aralık 2022: 136.694.730 TL) faiz tahakkuk ettirilmiştir.

Irak Merkez Bankasından 1.504.610.222 ABD doları (31 Aralık 2022: 1.496.396.860 ABD doları) karşılığı 44.293.016.630 TL (31 Aralık 2022: 27.980.077.415 TL) kredi alacağı bulunmaktadır. Irak Bekhme Barajı projesi kapsamında satın alınan senetler karşılığı kullanılan kredilerden ise 92.574.475 ABD doları (31 Aralık 2022: 92.574.475 ABD doları) karşılığı 2.725.225.924 TL (31 Aralık 2022: 1.730.985.315 TL) alacak bulunmaktadır. Irak Merkez Bankasına kullanılan kredinin anaparası ve aylık olarak tahakkuk ettirilen faiz tutarı günlük olarak değerlendirilmekte; değerlendirme sonucu oluşan kur farkına 213 sayılı VUK'un 323. maddesi ve TCMB Kanunu'nun 59. maddesi kapsamında karşılık ayrılmakta ve ayrılan karşılıklar kâr/zarar hesapları içinde izlenmektedir. Toplam 47.018.242.554 TL (31 Aralık 2022: 29.711.062.730 TL) olan alacak, ayrılan karşılıkla netleştirildiği için Takipteki Alacaklar kalemi 31 Aralık 2023 itibarıyla bakiye göstermemektedir.

3.4.2.9 İştirakler

BIS, Dünya Bankalararası Finansal Telekomünikasyon Kuruluşu (SWIFT), IILM ve BKM'de iştirakler bulunmaktadır.

Merkez bankacılığı faaliyeti çerçevesinde satın alınan BIS iştiraki, net varlık değerinin yüzde 70'i olarak hesaplanan GUD'u ile değerlendirilmiştir.

Tablo 3.4.2.9.1: İştirakler

İştirak Adı	Hizmet Alanı	2023			2022		
		Hisse Payı (%)	TL	Döviz	Hisse Payı (%)	TL	Döviz
BIS	Bankacılık düzenleme hizmetleri	1,41	9.610.293.629	10.000.000 SDR	1,41	5.611.273.957	10.000.000 SDR
SWIFT	Elektronik fon transfer hizmetleri	0,007	2.022.188	62.080 EUR	0,007	1.160.211	58.200 EUR
IILM	Likidite yönetimi	13,33	294.382.000	10.000.000 SDR	13,33	186.983.000	10.000.000 USD
BKM	Ödeme hizmetleri	51,01	90.543.079	-	51,01	90.543.079	-
TOPLAM			9.997.240.896			5.889.960.247	

İştiraklerin hareket tablosu aşağıda verilmiştir:

Tablo 3.4.2.9.2: İştirakler Hareket Tablosu

	2023	2022
1 Ocak bakiyesi	5.889.960.247	4.366.320.373
GUD değişiklikleri	4.107.280.649	1.523.639.874
Bakiye	9.997.240.896	5.889.960.247

3.4.2.10 Duran Varlıklar (Net)

TCMB duran varlıkları, arsalar, binalar, demirbaşlar ve yazılım ürünlerinden oluşmaktadır.

Tablo 3.4.2.10.1: Duran Varlık Hareket Tablosu

	Gayrimenkul	Demirbaş	Yazılım	Toplam
1 Ocak net bilanço değeri	757.823.405	371.659.513	19.493.364	1.148.976.281
Alımlar	31.497.042	417.587.995	78.275.339	527.360.376
Elden çıkarılanlar (net) (*)	-	-229.138	-	-229.138
Dönem içi amortisman	-14.391.333	-115.717.420	-44.242.988	-174.351.741
Net bilanço değeri	774.929.113	673.300.950	53.525.715	1.501.755.778

(*) Elden çıkarılanlar, amortismanı düşülmüş değeriyle gösterilmiştir.

2023	Gayrimenkul	Demirbaş	Yazılım	Toplam
Kayıtlı değeri	991.421.580	1.198.836.385	202.781.685	2.393.039.650
Birikmiş amortismanlar	-216.492.467	-525.535.435	-149.255.970	-891.283.872
Net bilanço değeri	774.929.113	673.300.949	53.525.715	1.501.755.778
2022	Gayrimenkul	Demirbaş	Yazılım	Toplam
Kayıtlı değeri	959.924.538	788.480.130	124.506.347	1.872.911.015
Birikmiş amortismanlar	-202.101.133	-416.820.617	-105.012.983	-723.934.733
Net bilanço değeri	757.823.405	371.659.513	19.493.364	1.148.976.282

3.4.2.11 Değerleme Hesabı**Tablo 3.4.2.11.1: Değerleme**

	2023	2022
Değerleme hesabı	817.762.329.689	328.537.596.340

Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin ve uluslararası piyasalarda altın fiyatlarının değişmesi nedeniyle TCMB'nin aktifindeki ve pasifindeki dövizlerin, efektiflerin ve yabancı para cinsinden diğer varlık ve yükümlülükler ile altınların değerlendirilmesi sonucu oluşan aleyhte ve lehte değerlendirme farklarının takip edildiği bu kalemde, 31 Aralık 2023 itibarıyla aleyhte kur farkı olan 817.762.329.689 TL'lik tutar yer almaktadır.

3.4.2.12 Diğer Aktifler

Tablo 3.4.2.12.1: Diğer Aktifler

	2023	2022
Uluslararası standartta olmayan altın	5.528.640.444	3.085.875.430
Madeni para	89.329.230	23.599.322
Gelir tahakkukları	1.998.880.085	859.175.124
Hazine'den tahsil edilecek masraf ve komisyonlar	303.084.130	109.501.867
EFT mesaj ücretleri	178.145.623	115.948.726
Diğer	1.517.650.332	633.724.531
Diğer	281.298.569.130	77.904.653.489
Kurumlar vergisinden mahsup edilecek geçici vergi	1.460.340.421	15.676.635.264
Kurumlar vergisinden mahsup edilecek gelir vergisi stopajı	2.330.139.792	2.633.246.870
Depolar	559.973.922	157.402.248
Peşin ödenen ücretler	90.169.208	37.016.761
Diğer	276.857.945.787	59.400.352.346
TOPLAM	288.915.418.889	81.873.303.365

3.4.2.13 Tedavüldeki Banknotlar

Tablo 3.4.2.13.1: Tedavüldeki Banknotlar

	2023	2022
1 Ocak bakiyesi	341.798.643.178	235.377.439.588
Tedavüle giren banknotlar	144.158.582.105	147.428.371.595
Tedavülden çekilen ve imha edilen banknotlar	-37.134.332.965	-41.007.168.005
Bakiye	448.822.892.318	341.798.643.178

Tedavüldeki banknotlar 31 Aralık 2023 itibarıyla 448.822.892.318 TL bakiye göstermektedir.

3.4.2.14 Mevduat

Tablo 3.4.2.14.1: Mevduat

	2023	2022
Kamu sektörü mevduatı	983.018.845.601	509.601.386.978
Hazine, genel ve özel bütçeli idareler	982.800.690.002	509.525.735.365
Nakit	884.986.428.907	454.929.559.684
Altın	97.814.261.094	54.596.175.681
Diğer	218.155.600	75.651.613
Bankacılık sektörü mevduatı	4.035.132.437.335	2.257.283.606.280
Yurt içi bankalar	1.969.070.182.025	881.579.556.407
Bankalar Mevduatı	101.228.208.867	257.417.807.763
Nakit	48.784.333.426	102.041.735.622
Teminat	26.386.595.000	137.667.783.800
Nakit	26.386.595.000	137.667.783.800
Altın	-	-
Altın	26.057.280.441	17.708.288.342
Zorunlu karşılık serbest	1.867.841.973.159	624.161.748.644
Yurt dışı bankalar	666.678.656.337	432.625.774.926
Zorunlu karşılıklar bloke hesabı	1.399.383.598.973	943.078.274.947
Nakit	1.186.907.876.322	771.515.461.904
Altın	212.475.722.650	171.562.813.043
Diğer mevduat	12.866.170.507	7.133.109.677
İşçi dövizleri	5.181.219.360	3.912.904.950
Uluslararası kuruluşlar	417.423.702	309.526.917
IMF	309.459.799	231.690.433
Diğer	107.963.903	77.836.485
Fonlar	179.201.429	188.916.133
Diğer	7.088.326.016	2.721.761.677
Finansman şirketleri	7.080.763.532	2.721.605.120
Elçilikler mevduatı	24.096	15.949
Diğer	7.538.388	140.608
TOPLAM	5.031.017.453.443	2.774.018.102.935

3.4.2.15 Vergi Yükümlülüğü

Vergiye tabi kurum kazancı üzerinden tahakkuk ettirilecek kurumlar vergisi tutarı, ticari kazançta vergi matrahından indirilemeyen giderlerin eklenmesi ve vergiye tabi olmayan gelirler ve indirimler düşüldükten sonra kalan matrah üzerinden hesaplanmaktadır.

Tablo 3.4.2.15.1: Ödenecek Vergiler

	2023	2022
Kurumlar vergisi	-	21.352.295.697
Diğer vergiler	2.576.678.429	750.878.277
Mükellefiyetten doğan vergiler	617.012.867	229.563.544
Sorumlu sıfatıyla ödenecek vergiler	1.959.665.561	521.314.733
TOPLAM	2.576.678.429	22.103.173.974

2023 yılı birinci geçici vergi döneminde uygulanan geçici vergi oranı yüzde 25 olup, 2023 yılının takip eden dönemlerinde uygulanan geçici vergi oranı ise yüzde 30'dur (2022: yüzde 25). Türkiye'de geçici vergi üçer aylık dönemler itibarıyla hesaplanmakta ve tahakkuk ettirilmektedir.

TTK ile vergi mevzuatının farklı hükümler içerdiği konularda oluşan geçici farklar için yüzde 30 üzerinden ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğü hesaplanmaktadır (2022: yüzde 25).

31 Aralık 2023 itibarıyla ertelenmiş vergiye konu olan geçici farklar ve hesaplanan ertelenmiş vergi varlığı/yükümlülüğünün detayı aşağıdadır.

Tablo 3.4.2.15.2: Geçici Farklar ve Ertelemiş Vergi Varlığı / Yükümlülüğü

	2023		2022	
	Toplam Geçici Farklar	Ertelemiş Vergi Varlığı/ Yükümlülüğü	Toplam Geçici Farklar	Ertelemiş Vergi Varlığı/ Yükümlülüğü
Toplam varlıklar	8.979.039.477	2.693.711.843	481.659.900	120.414.975
Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı yükümlülüğü	761.816.605	228.544.981	474.687.813	118.671.953
Duran varlıklar amortisman düzeltmesi	8.217.222.872	2.465.166.862	6.972.087	1.743.022
Toplam yükümlülükler	-9.214.122.629	-691.059.197	-5.361.528.957	-335.095.560
BİS iştirakinin GUD düzeltmesi	9.214.122.629	-691.059.197	-5.361.528.957	-335.095.560
Net Varlık/Yükümlülük	-235.083.152	2.002.652.646	-4.879.869.057	-214.680.585

Tablo 3.4.2.15.3: Ertelemiş Vergi Varlığı / Yükümlülüğü Hareketi

	2023	2022
1 Ocak bakiyesi	-214.680.585	-150.245.022
Gelir tablosu ile ilişkilendirilen ertelenmiş vergi (net)	2.573.305.061	72.490.830
Diğer pasif hesaplar ile ilişkilendirilen ertelenmiş vergi	-355.971.830	-136.926.393
Bakiye	2.002.652.646	-214.680.585

3.4.2.16 Karşılıklar

Tablo 3.4.2.16.1: Karşılıklar

	2023	2022
Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı karşılıkları	885.429.648	474.687.813
Kıymet yollaması dahil sigorta karşılığı	243.056.337	243.056.337
TOPLAM	1.128.485.985	717.744.150

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 59. maddesi kapsamında ayrılan kıymet yollaması dahil sigorta karşılığının 31 Aralık 2023 itibarıyla bakiyesi 243.056.337 TL'dir.

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile 1475 sayılı İş Kanunu hükümleri uyarınca, işverenler çalışanlardan emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde emekli olanlara ya da iş sözleşmesi sona erenlere, hak kazandıkları yasal emekli ikramiyesi veya kıdem tazminatlarını ödemekle yükümlüdür.

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı karşılığı, çalışanların emekli olmasından kaynaklanan gelecekteki muhtemel yükümlülük tutarının bugünkü değerinin tahmin edilmesi yoluyla hesaplanmaktadır. Bu doğrultuda, toplam yükümlülüklerin hesaplanmasında kullanılan aktüeryal varsayımlar aşağıda belirtilmiştir.

Her hizmet yılına ait azami yükümlülük tutarının enflasyona paralel olarak artacak olması temel varsayım olarak hesaplamalarda dikkate alınmaktadır. Dolayısıyla, uygulanan iskonto oranı, gelecek enflasyon etkilerinin düzeltilmesinden sonraki beklenen reel oranı ifade eder. Bu nedenle, 31 Aralık 2023 itibarıyla, finansal tablolarda karşılıklar, çalışanların emekliliğinden kaynaklanacak geleceğe ilişkin muhtemel yükümlülüğün bugünkü değeri tahmin edilerek hesaplanmaktadır.

Kıdem tazminatı tavanı altı ayda bir revize edilmekte olup, TCMB çalışanlarının kıdem tazminatı karşılığının hesaplanmasında 1 Temmuz 2023 tarihinden itibaren geçerli olan 23.490 TL (31 Aralık 2022: 15.371 TL) tavan tutarı dikkate alınmıştır.

Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı yükümlülüğünün dönem içerisindeki hareketleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.4.2.16.2: Emekli İkramesi ve Kıdem Tazminatı Yükümlülüğü Hareketi

	2023	2022
1 Ocak bakiyesi	474.687.813	231.643.379
Ayrılan karşılık	427.268.862	255.259.177
Ödenen emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı	-16.527.027	-12.214.743
Bakiye	885.429.648	474.687.813

3.4.2.17 Sermaye ve İhtiyat Akçesi

25.000 TL olan TCMB'nin sermayesi, her biri 10 kuruşluk 250.000 adet hisseye ayrılmış olup, hisse senetleri nama yazılıdır.

Tablo 3.4.2.17.1: Sermaye ve İhtiyat Akçesi

	2023	2022
Ödenmiş sermaye	25.000	25.000
Sermaye enflasyon düzeltme farkı	46.208.524	46.208.524
İhtiyat akçesi	9.664.248.946	7.753.226.486
İhtiyat akçesi	9.330.080.367	7.419.057.907
Hususi ihtiyat akçesi	334.168.579	334.168.579
TOPLAM	9.710.482.470	7.799.460.010

28 Mart 2023 tarihinde yapılan Bankamız Hissedarları 91. Olağan Genel Kurul Toplantısında alınan karar çerçevesinde, 2021 yılı kârından ayrılan ihtiyat akçesinin tamamı 7.419.057.907 TL 2022 yılı kârına katılarak dağıtılmıştır. 1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 22/h maddesi çerçevesinde alınan Banka Meclisi Kararı uyarınca, 2022 yılı kârından ayrılan ihtiyat akçesinin tamamı 9.330.080.367 TL, 2023 yılı zararından mahsup edilecektir.

31 Aralık 2023 ve 31 Aralık 2022 itibarıyla TCMB hissedar bilgilerinin dökümü aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.4.2.17.2: Hissedar Bilgileri

	2023		2022	
	Pay (TL)	Pay (%)	Pay (TL)	Pay (%)
T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı	13.780	55,12	13.780	55,12
T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	4.806	19,22	4.806	19,22
Mervak İç ve Dış Ticaret A.Ş.	1.280	5,12	1.280	5,12
T. Garanti Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	621	2,48	621	2,48
T. İş Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	582	2,33	582	2,33
T. Halk Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	277	1,11	277	1,11
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	139	0,56	139	0,56
Akbank T.A.Ş. Genel Müdürlüğü	8	0,03	8	0,03
ING Bank A.Ş.	5	0,02	5	0,02
Türk Ekonomi Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü	2	0,01	2	0,01
Diğer	3.500	13,99	3.500	13,99
Ödenmiş Sermaye	25.000	100,00	25.000	100,00

3.4.2.18 Diğer Pasifler

Tablo 3.4.2.18.1: Diğer Pasifler

	2023	2022
Akreditifler	560.965.114	87.996.814
Gider tahakkukları	1.606.687.720	660.434.768
Diğer	163.238.293.613	32.922.896.500
Muhasebe politika değişikliklerinden oluşan fark	8.525.927.458	5.029.196.379
Vergi daireleri, icra memurlukları ve mahkeme kararları uyarınca tutulan bloke paralar	29.071.287	19.672.440
Gelecek yıl valörü ile yurt dışı bankalar hesaplarına gönderilecek paralar	2.130.929.496	1.828.664.538
Diğer	152.552.365.372	26.045.363.143
TOPLAM	165.405.946.447	33.671.328.082

3.4.2.19 Nazım Hesaplar

31 Aralık 2023 itibarıyla, Türk lirası, yabancı para ve adet olarak takip edilen nazım hesaplar toplamı 11.907.432.215.123'tür (31 Aralık 2022 6.273.813.384.783).

3.4.2.20 Kâr/Zarar Hesapları

Tablo 3.4.2.20.1: Kâr / Zarar Tablosu

	2023	2022
NET FAİZ GELİR/GİDERİ	153.499.067.628	139.726.890.767
Faiz Geliri	286.203.667.647	166.619.106.946
TL ve YP menkul kıymetler	42.282.547.562	31.372.141.294
Geri satım vaadiyle alım işlemleri	13.839.785.647	33.160.227.949
Bankalararası para piyasası işlemleri	6.233.483.492	11.684.350.063
Krediler	40.729.024.870	9.423.941.069
Bankalar	183.118.826.076	80.978.446.571
Faiz Gideri	-132.704.600.019	-26.892.216.179
İşçi dövizleri	-48	-186
Geri alım vaadiyle satım işlemleri	-369.355.214	-12.585.183
Bankalararası para piyasası işlemleri	-12.740.931.010	-757.896.397
T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı hesapları	-78.603.680.861	-15.186.327.204
IMF genel kaynak kullanım hesabı	-7.226.046.940	-1.513.494.396
TL zorunlu karşılıklar	-	-3.013.667.981
Bankalar	-33.764.585.946	-6.408.244.832
NET KOMİSYON VE HİZMET GELİRİ/GİDERİ	23.165.250.093	18.453.429.021
Komisyon ve Hizmet Geliri	23.406.153.797	18.615.352.189
EFT işlemleri komisyon ve mesaj ücretleri	2.785.343.414	1.303.742.172
T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan alınan komisyonlar	1.845.113.350	1.209.279.283
Bankalardan alınan komisyon ve muhafaza ücretleri	18.351.009.880	15.934.214.861
Havale ücretleri	20.458.251	12.616.685
Bankalardan NYS Kapsamında Tahsil Edilen Ücretler	214.939.406	120.421.753
Diğer	189.289.496	35.077.435
Komisyon ve Hizmet Gideri	-240.903.704	-161.923.168
Bankalara ödenen komisyon ve muhafaza ücretleri	-235.398.819	-158.246.586
Diğer	-5.504.885	-3.676.582
NET FAİZ DIŞI GELİR/GİDER	-997.420.486.491	-64.878.626.928
Faiz Dışı Gelir	244.869.771.911	61.810.163.251
Yabancı para ve altın alım satım kârı	239.248.921.554	21.897.020.379
Menkul kıymetler alım satım ve değer artışı	2.810.690.572	25.722.715.804
İştirak geliri	74.555.979	46.537.569
Diğer	2.735.603.806	14.143.889.499
Faiz Dışı Gider	-1.242.290.258.402	-126.688.790.179
Yabancı para ve altın alım satım zararı	-256.135.880.299	-16.163.239.704
Menkul kıymetler alım satım zararı ve değer azalışı	-75.865.584.929	-8.380.965.274
Takipteki alacak karşılık gideri	-17.307.179.824	-9.196.194.268
Ücretler ve maaşlar	-4.538.937.732	-2.220.456.789
Sosyal güvenlik gideri	-722.900.769	-382.878.222
Genel faaliyet gideri	-701.295.942	-740.372.514
Banknot kağıdı ve mürekkep gideri	-1.014.621.829	-508.255.436
Amortismanlar	-173.246.703	-114.777.719
Diğer (*)	-885.830.610.374	-88.981.650.253
VERGİ ÖNCESİ KÂR/ZARAR	-820.756.168.771	93.301.692.859
ERTELENMİŞ VERGİ GELİRİ/GİDERİ	2.573.305.061	72.490.830
RAPORLANAN DÖNEM KÂRI/ZARARI	-818.182.863.710	93.374.183.689

(*) 14 Temmuz 2023 tarihli ve 7456 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesi ile Bankamıza devredilen TL dönüşümlü kur korumalı mevduat işlemleri ile döviz dönüşümlü kur korumalı mevduat ve diğer döviz kazandırıcı işlemler (YUVAM, fiziki altın, vs.) gideri toplamı 833.419.912.761 TL'dir (2022: 72.843.177.706 TL).

3.4.2.21 Kâr Dağıtımı

6102 sayılı TTK'nın 64. maddesinin 5. fıkrasında, bu Kanuna tâbi gerçek ve tüzel kişilerin, 213 sayılı VUK'un defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanunun 175. ve mükerrer 257. maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorunda oldukları belirtilmiştir. Anılan fıkrada ayrıca, 6102 sayılı Kanunun defter tutma, envanter, mali tabloların düzenlenmesi, aktifleştirme, karşılıklar, hesaplar, değerlendirme, saklama ve ibraz hükümlerinin; 213 sayılı Kanun ile diğer vergi kanunlarının aynı hususları düzenleyen hükümlerinin uygulanmasına, vergi kanunlarına uygun olarak vergi matrahının tespit edilmesine ve buna yönelik mali tabloların hazırlanmasına engel teşkil etmeyeceği hükme bağlanmıştır.

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 60. maddesi, 6102 sayılı TTK'nın 523. ve 64. maddeleri hükümleri dikkate alınarak, TCMB'nin 213 sayılı VUK hükümlerine uygun olarak tutulmakta olan defter kayıtlarında yer alan 820.765.083.103 TL'lik 2023 yılı dönem zararı aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.4.2.21.1: Kâr Dağıtımı (1211 sayılı Kanun Md. 60)

	2023	2022
Raporlanan dönem kârı/zararı (6102 sayılı TTK)	-818.182.863.710	93.374.183.689
Raporlama düzeltme farkları	-2.582.219.393	- 73.378.517
Dağıtım tabi dönem kârı/Dönem zararı (213 sayılı VUK)	-820.765.083.103	93.300.805.172
Vergi karşılıkları (-)	-	21.352.295.697
Kurumlar vergisi	-	21.352.295.697
Vergi karşılığı sonrası kâr	-	71.948.509.475
Diğer dağıtımlar (-)	-	39.330.097.766
1-İhtiyat	-	39.330.080.367
İhtiyat akçeleri (1211 sayılı Kanun Md. 60)	-	9.330.080.367
İhtiyat (6102 sayılı TTK Md. 523)	-	30.000.000.000
2-Hissedarlar hissesi	-	3.000
İlk kâr hissesi	-	1.500
İkinci kâr hissesi	-	1.500
3-Temettü miktarı (1211 sayılı Kanun Md.60/c)	-	14.399
T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığına Aktarılacak Tutar	-	32.618.411.709

1211 sayılı TCMB Kanunu'nun 22/h maddesi çerçevesinde alınan Banka Meclisi Kararı uyarınca, 2022 yılı kârından ayrılan ihtiyat akçesinin tamamı 9.330.080.367 TL, 2023 yılı zararından mahsup edilecektir. Sonraki yıllarda bilançonun aktifinde "Geçmiş Yıllar Zararı" kaleminde takip edilecek olan kalan tutarın kapanmasına kadar geçecek sürede 6102 sayılı TTK'nın 509. maddesi gereğince kâr ve ihtiyat akçesi dağıtılmayacaktır.

TCMB tarafından son iki yılda yapılan harcamaların, genel gider alt kalemleri bazında 2003 fiyatlarıyla reel dağılımı aşağıdaki gibidir.